

based on a combination of diagnostics, digital coaching and personalized nutrition) to offer consumers holistic solutions to manage their health. The ability to access registered dietitians allows you to assess your lifestyle, nutrition and other factors.

It would be wrong to limit the analysis of the results of the study of innovative development only to the positive consequences and feasibility of processes of innovative development of enterprises and regions, not paying attention to the difficulties and inhibiting factors for business entities (high capital intensity of innovation; lack of financial resources to cover the costs of innovation; unwillingness); financial institutions to invest (credit) projects / programs with a high level of innovation; Low level of access to information; Low level of access to information; Low level of access to information.

Consequently, ensuring the innovative development of business entities requires the introduction of various types of innovations, which should take into account the specifics of the organization of food production and be based on an effective mechanism. This, in turn, requires adaptation to the specific regional conditions of economic management and the basis on the existing regional potential, taking into account public interests.

References

1. Коровій Я. В., Орехова Т. В. Теоретико-методологічні основи дослідження стратегій інноваційного розвитку агропромислових підприємств. // Конкурентні стратегії національних виробників агропромислової продукції у сучасній парадигмі глобального економічного середовища: монографія / за заг. ред. Т. В. Орехової. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 54–56;
2. Ковальчук С. Я., Шведюк А. А. Продовольчі системи в координатах сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 23. С. 66-72;
3. Левкіна Р. В., Котко Я. М. Соціальна орієнтація мотиваційного механізму суб'єктів аграрного бізнесу. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*, Харків, 2018. Вип. 191. С. 51-59;
4. Левкіна Р. В., Котко Я. М., Левкін А. В. Інструменти соціально-економічного розвитку суб'єктів аграрного підприємництва. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю*. Полтава: ПДАА, 2021. С. 127-128.

**Антощенкова В.В. д-р екон. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Основи глобальної продовольчої безпеки

Україна тривалий час позиціонується як гарант продовольчої безпеки в багатьох країнах світу завдяки традиційно потужному продовольчому експорту. Внесок України до світового продовольчого ринку у 2021 р. був еквівалентним забезпеченню харчуванням близько 400 млн осіб.

GFSI вимірює драйвери продовольчої безпеки в 113 країнах за факторами

доступності, наявності, якості та безпеки, а також стану природних ресурсів та стійкості. Індекс агрегує 58 унікальних показників, що відображають економічну нерівність, доступність продовольства, умови довкілля, стан природних ресурсів. Країни Європи демонструють одні з найкращих показників в всьому світі. Так, перші п'ять найвищих сходинок Індексу посіли Ірландія, Австрія, Велика Британія, Фінляндія та Швейцарія. Із чотирьох категорій GFSI Європейський регіон показав найкращі показники за рівнем доступності.

За останні десять років до GFSI були додані нові елементи, що відображають зростаючу важливість ринків, фінансових систем, технологій та інновацій у забезпеченні продовольчої безпеки. У той же час не можна ігнорувати структурні фактори, тому індекс зважає на гендерну нерівність і нерівність доходів, а також політичні та соціальні ризики, пов'язані з корупцією та воєнними конфліктами. Екзистенційна загроза зміни клімату зараз також є важливим фактором [1, с.90]. Усі ці заходи відображають ширші тенденції, які змінили підходи до формування продовольчої безпеки протягом десятиліть. Після швидкого зростання в перші кілька років свого заснування показники GFSI у всіх країнах досягли піку в 2019 році, а потім впали протягом останніх двох років на тлі пандемії COVID-19, конфліктів і мінливості клімату. Це падіння показників GFSI спостерігалось в усіх регіонах і країнах. Проте країни з високим рівнем доходу в Європі все ще лідирують у цьому індексі, як і десять років тому, посівши сім з десяти найвищих місць в рейтингу. Так, Ірландія посідає перше місце, набравши 84 бали зі 100 можливих. Аналогічно, країни Африки на південь від Сахари продовжують «лідирувати» в останніх десяти місцях індексу, посівши сім з цих місць. Так, останнє 113 місце з рейтингом всього лише 34,67 займає Бурунді. GFSI показує, що голод і затримка росту у дітей найбільше пов'язані з якістю та безпечністю їжі. Країни, де в харчуванні населення бракує якісного білка та мікроелементів, і де доступ до питної води обмежений, найгірші показники продовольчої безпеки.

GFSI показує, що країни, у яких немає комплексних, добре профінансованих національних програм безпеки харчових продуктів, мають більш високий рівень голоду (і затримку розвитку у дітей). Показник фінансової доступності їжі скоротився в 2021 році більше ніж в 70 країнах світу. Природні ресурси та стійкість є найнижчим показником серед чотирьох категорій продовольчої безпеки, що знижує і загальний показник GFSI по країнам. І навпаки, найвищим за балами по показникам є оцінка якості та безпечності харчових продуктів. Середній бал у всіх країнах становить 68, що обумовлено широким застосуванням ефективних стратегій покращення харчування. Це є ключовим, оскільки захворювання, пов'язані з неправильним харчуванням, є основною причиною передчасної смерті у всьому світі. Нарешті, фізична доступність їжі займає третє місце після якості та безпеки їжі та фінансової доступності з середньою оцінкою 56,7. Країни, які займають найвищі місця в рейтингу – це країни, які мають високі оцінки за всіма чотирма «стовпами» продовольчої безпеки. Наприклад, найкраща Ірландія набрала понад 92 бали за доступність, якість та безпеку їжі та вище 74 бали за показником «природні ресурси та стійкість». Протягом десяти років Ірландії вдалося знизити витрати

на продукти харчування, водночас подолавши нерівність та досягнувши високих стандартів харчування. Найбільшого падіння в рейтингу зазнали Венесуела та Бурунді, які не змогли знизити витрати на продовольство, не мали достатньої кількості продовольства чи доступу до ринку, а також постраждали від нестабільності виробництва. В табл.1 проаналізовано результати діяльності країн на основі їхнього показника продовольчої безпеки за 2021 рік.

Таблиця

**Результати діяльності країн на основі їхнього показника
продовольчої безпеки за 2021 рік**

Рейтинг	Країна	Загальний бал	Економічна доступність	Фізична доступність	Якість і безпека	Природні ресурси та стійкість
1	Ірландія	84,0	92,9	75,1	94,0	74,1
2	Австрія	81,3	90,5	75,2	91,2	65,7
3	Сполучене Королівство	81,0	91,1	72,7	89,6	69,0
4	Фінляндія	80,9	91,7	66,2	93,8	75,1
5	Швейцарія	80,4	89,0	76,9	86,4	65,1
6	Нідерланди	79,9	89,7	73,7	92,2	61,2
7	Канада	79,8	87,6	77,7	94,5	54,4
8	Японія	79,3	90,0	75,7	83,4	61,9
9	Франція	79,1	90,3	67,0	92,1	67,5
9	США	79,1	88,7	71,0	94,3	61,3
58	Україна	62,0	73,9	51,8	71,9	49,3
113	Бурунді	34,7	24,0	33,7	45,7	44,8
-	Середній	60,9	66,7	56,7	68,0	50,8

Джерело: [2;3]

За підсумками 2021 року Україна посіла 58 місце серед 113 країн у Глобальному індексі продовольчої безпеки (Global Food Security Index; GFSI), набравши 62 бали за 100-бальною шкалою оцінки, що на 3,2 бали вище в порівнянні з попереднім роком. Покращення показників багато в чому пов'язане із розвитком сільського господарства, зокрема, виробничою та дослідницькою активністю міжнародних сільськогосподарських компаній. В той же час, Україна продовжує залишатися в кінці рейтингу серед європейських країн, поступаючись останнім місцем лише Сербії з оцінкою в 61,4 балів. Як зазначають аналітики, продовольча безпека в Україні характеризується стійким зростанням протягом останніх 5 років. Водночас категорія природних ресурсів та стійкості вимагають посиленого фокусу в галузі охорони та якості водних ресурсів. Загалом загальний глобальний індекс знизився з 61,6 бали у 2019 році до 60,9 бали у 2021 році. Як зазначають аналітики, така тенденція спостерігається у всіх регіонах, країнах та групах країн, не залежно від розвитку та рівня доходу. За останній рік, наприклад, Румунія втратила 1,4 бали, Норвегія – 2,5. Найбільш помітний спад спостерігався у Фінляндії – 4,3 бали. Ключовим чинником зниження загального показника таких країн стала значна нестабільність сільськогосподарського виробництва. Серед сильних показників України можна відзначити продовольчу безпеку – комплексний показник, який використовується для оцінки ступеня сприятливості умов для забезпечення продовольчої безпеки, а також низький

рівень втрат продовольства [4, с.158]. Серед основних проблем відзначаються низький обсяг державних витрат на наукові дослідження в області сільського господарства і рівень ВВП на душу населення, вдвічі менший, ніж середньосвітовий показник. Україна зайняла в 2021 році 58-е місце в категорії «економічна доступність» (affordability). У цій категорії наша країна отримала 73,9 бали з 100, порівняно з середнім показником за Індексом – 66,7 бали. А от країни, які в 2021 році мали найвищий рівень економічної доступності продукції стали Данія (93,1), Ірландія (92,9), Фінляндія (91,7), Великобританія (91,1) та Швейцарія (91,0).

Один із найактуальніших викликів сучасного сільського господарства, який серйозно відбивається на глобальній продовольчій безпеці – це різкі кліматичні зміни та загроза воєнних конфліктів. Для мінімізації виявів глобальної продовольчої кризи необхідно якнайшвидше захистити і підтримати виробництво сільськогосподарської продукції в Україні в умовах воєнного стану, скориставшись можливостями впливу України на глобальну продовольчу політику, які вона здобула завдяки досягненню провідних позицій на світових ринках окремих видів сільськогосподарської продукції, а також активізації співпраці з міжнародними й міжурядовими організаціями, зокрема ФАО, щодо трансформації продовольчих систем.

Список використаних джерел:

1. Антощенкова В.В. Конкурентоспроможність, як основа ефективної національної економіки. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ, 2019. Вип. 200. С. 84-95с.; 2. The Global Food Security Index. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/> (дата звернення: 25.09.2022); 3. Онегіна В.М., Антощенкова В.В. Основи глобальної продовольчої безпеки. «Духовність особистості: методологія, теорія і практика». Volume 1 2022. С.140-149. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2022-103-1-6-140-149>; 4. Онегіна В.М., Антощенкова В.В. Спільна аграрна політика та конкурентоспроможність продукції сільського господарства ЄС. «Аграрна політика Європейського Союзу: виклики і перспективи» кол. монографія. Житомир: 2019, С.152-163.

**Бабак Д. Є., Часовітін І.О., здобувачі вищої освіти ступеня доктора
філософії***

Державний біотехнологічний університет, Україна

Проблеми розвитку аграрних відносин

З початку ХХІ століття загальний стан цивілізаційного розвитку людства розцінюється як глобальна криза. Кризові явища охопили і аграрну сферу, перш за все аграрні відносини, що знайшло своє відображення в становленні глобальної продовольчої кризи. На кризові явища впливає те, що сучасні процеси глобалізації і інформатизації суспільства викликають до життя все нові